

Akinek nincs sikerélménye, abból megkeseredett ember lesz

KOVÁCS BÁLINT

+ KÖVETÉS

2018.11.09. 15:29

77

Ez életem legboldogabb napja. A férjemtől kaptam egy BMW-t. Beülök, és a nyaralónkból lemegyek vele a tengerpartra. Boldog vagyok, hogy ennyire szeretnek."

A közösségi ház mögötti foci pályán kiégett a fű, a szomszédos sertéstelep miatt sok a légy, őrkutyák figyelnek a kerítés résein át, mint akik örülnek, hogy végre van mit nézniük. A néhány száz fős ormánsági faluhoz földrajzilag közelebb van a tenger, mint a fővároshoz, hiszen nem messze ott a horvát határ, de valójában elérhetetlenül messze van, néha még Pécs is annak tűnik. Ez a falu, Baksa ezzel együtt is kész metropolisz a szomszédos Siklósbodonyhoz képest, ahonnan a gyerekek jöttek. De talán a fenti vágyálomban sem a tenger és a BMW a kulcsszó, inkább az utolsó mondat.

Egy másik siklósbodonyi kamasz arról beszél, hogyan lett sikeres méhészte, aztán hogyan bírságolták meg, amiért rossz helyre helyezte el a kaptárokat. Megint más a gyönyörű családjáról beszél, aztán arról, hogy kijön a gyámügy, és elviszi a gyereket, mert rohadnak és mocskosak a falak, meg talán mert a bőrszín miatt is szigorúbbak kicsit. A harmadik meg elmondja, hogy nyert a lottón, és minden pénzt el is költött: lett egy kis háza, egy autója,

jogosítványa. Összemosódik a lottózás nyerési esélye, meg ennek a képnek az elérhetetlensége.

Vedd könnyedén az ünnepi készülődést!

Székek alkalmi öltözetben.

➤ Még több inspiráció

hirdetés

Akkor én voltam a rossz

A siklósbodonyi fiatalok épp a baksai általános iskolában adják elő a 7305 nappal később színdarabot, amit saját vágyaikról készítettek a SajátSzínház és a Káva Kulturális Műhely segítségével; Bodonyban egyszer már előadták a helybelieknek, aztán mennek tovább a környék másik iskolájába, Szalántára, aztán a pécsi gimnáziumba, ahol egyszerre nézi őket a hátrányos helyzetűekből álló és az „elit” francia tagozatos osztály. Végül **a pesti közönség is megnézheti** a színházban, miről álmodik a kamasz a végeken. „A siklósbodonyi gyerekek Baksára és Szalántára tudnak általános iskolába járni; ha ezekben az iskolákban azt látják, hogy a bodonyiak létrehoztak valamit, ami esetleg még a tanárok szerint is fontos, talán majd nem csak annyi jut az eszükbe róluk, amikor osztálytársakká válnak, hogy ők »abból a késes faluból« jönnek, ahol olyan nagy a szegénység” – mondja Oblath Márton szociológus, a program vezetője.

Oblath Márton

Fotó: Karip Timi

De persze nem ez a cél, nem az iskolaválasztás kérdése a fő motiváció: a lényeg az, hogy a látszólag kilátástalan helyzetben lévő gyerekek mégiscsak kitaláljanak maguknak valamilyen működőképes jövőképet. Egy évvel korábban **már megírtuk a siklósbodonyi művészeti kezdeményezés történetét**. A polgármester felesége, Somogyi Gina a mánfai, hátrányos helyzetű, de jó tanuló gyerekek kitörését segítő, azóta állami törődés híján már csődbe ment kollégium neveltjeként kamaszkora, 2001 óta együtt dolgozott a budapesti részvételi színházi műhellyel, a Kávával, és ő találta ki azt is, talán a segítségükkel fel lehetne rázni kicsit az életet a faluban, ahol a gyerekek előtt semmi más kilátás nem volt a jövőjükre nézve, mint a közmunka, és ahol az iskola utáni program kimerült abban, hogy a srácok fel-alá mászkáltak a százhusz lelkes falu egyetlen, rövid utcáján, vagy beültek a buszmegállóba. Egy évig dolgoztak különböző művészeti eszközökkel azon, hogy kitaláljanak valami jobb jövőt maguknak, és átbeszéljék, mi kellhet ennek megvalósításához, és mi az, ami az útjukba állhat.

A program működött, az emberek közelebb kerültek egymáshoz – hiába ilyen apró a falu, korábban így is sokan nem voltak beszélő viszonyban a haragosaikkal –, azt pedig, amikor Budapesten is bemutatták a Trafó telt háza előtt azt a dokumentumfilmet, ami róluk készült, azóta is minden résztvevő élete egyik legjobb élményeként tartja számon.

” Talán előtte még nem is láttak egyszerre ennyi embert, ráadásul mind csakis azért jöttek, mert az ő életükre voltak kíváncsiak, és aztán állva tapsolták meg őket. Talán el se hitték”

– emlékszik vissza Somogyi Gina. A férje, a falu polgármestere, Barta Róbert hozzáteszi: „Ha egy gyereknek semmi sikerélménye nincs tizenöt éves koráig, az minden szinten meghatározó lesz az utána következő életükben, a pályaválasztásukat is befolyásolja majd, mindent. Akinek nincs sikerélménye, abból megkeseredett ember lesz.”

Barta Róbert és Somogyi Gina

Fotó: Karip Timi

Somogyi Gina már akkor azt mondta, ha egyszer így beindult valami, azt nem szabad veszni hagyni, „most már nem szabad elsüllyedni a mélybe”, muszáj valahogy folytatni a dolgokat. És nem is süllyedtek: eltelt másfél év, és a bodonyi gyerekek újra a színpadon állnak. De ami ennél sokkal fontosabb: újra arról beszélnek, hogyan lehet kitörni a helyzetükből.

És sokan nem is csak beszélnek. Van, aki azóta az örökségéből vett néhány bikát, és beindította a vállalkozását: felhizlalja, gondozza az állatokat, amíg el nem érik a vágósúlyt, és el nem lehet adni őket. Más sikeresen felvételizett a pécsi egészségügyi szakiskolába, megint másnak annyira tetszett a tavalyi fotós program, hogy fotózni kezdett, pályázatokat nyert, pénzért esküvőket fotóz. Van, aki a munkanélküli központon keresztül elvégzett egy péktanfolyamot, elhelyezkedett Pécsen, összejött egy lánnyal, és be is költözött a városba.

„Egy kormányrendelet miatt a 25 évesnél fiatalabbakat ki kellett venni a közmunkaprogramból. Akkor én voltam a rossz, hogy miért nem maradhat itt, meg jól is jött volna az a pénz, de ma már háromszor, ha nem négyszer annyit keres. Megváltozott az élete, sikerült átsiklania egy olyan vágányra, amire nem talált volna rá, ha itt ragad Bodonyban” – mondja Barta Róbert, akit nem nehéz mindenki tiszteletbeli nagybátyjának látni: néha még éjjel is felhívják tanácsért a falubeliek. „Én szociális munkásnak tanulok a pécsi egyetemen, és ott is úgy látom, nem az a legjobb megoldás, ha mindent megoldunk segélyekkel. Jobb, ha tudunk olyan utat mutatni, ami elvezethet egy sikeresebb helyzetig” – fűzi hozzá Somogyi Gina.

Busa története

„Hát, az a pesti előadás, az nagyon jó volt. Mennyire paráztunk előtte, aztán amikor felmentünk meghajolni a színpadra, és állva tapsoltak, meg utána jöttek autogramot kérni, hát nekünk az volt a legnagyobb élmény. Mindegyikünknek. Azóta is szoktunk arról beszélni, hogy elég jó volt az a három nap, amit fent töltöttünk. Azóta minden osztálytársam, meg mindenki a faluban rendszeren kéri, hogy hadd nézze már meg a filmünket. Ez jó, jólesik. Mindenki azt mondja, hogy elég jól sikerült, meg látják ők is, ahogy felállnak a végén tapsolni.

Én pont abban az évben kezdtem csinálni a bikázást, és szépen is megy, panaszom nem lehet. Amikor elvesztettem apámat, nem tudtuk, mit csináljunk a pénzzel, amit ránk hagyott, csak azt tudtuk, hogy az nem csak egy napra kell, hanem többre. Gondolkodtam, mibe lehetne beforgatni, mi hoz pénzt. A bika. Az hosszú idő alatt, de hoz. Most kéne valami mellékes, ami rövidebb idő alatt hoz pénzt, ezek lennének a disznók.

Busa

Fotó: Karip Timi

Iskola mellett csinálom a bikákat, a nővéremmel együtt, ketten. Ahhoz képest, ami azelőtt volt, már sokkal jobban elhaladtam: már nincs tartozásunk, már nincsenek kenyérgondjaink, már nem kell rágni a körmünket, hogy mi lesz holnap. Mindenki azt mondja, az első milliót a legnehezebb összeszedni, de hál istennek, megmondom őszintén, ez sikerült, és még van öt bika a kezem alatt. Janika, aki gyerekkorom óta a legjobb haverom, és ő is benne van az előadásban, a mézzel akar foglalkozni. Sokat beszélgetünk, hogy érijük el azt a színvonalat, hogy ha nem is gazdagon, de úgy éljünk, hogy egy évben egyszer-kétszer el tudjunk menni nyaralni, meg hát szép ház, szép kocsis. Ez a cél.”

Vaskapu

A tavalyi program lecsengése után Somogyi Gina kezdett foglalkozni a fiatalokkal, „többkevesebb sikerrel: hiába drámázom tizenhét éve, én azért nem vagyok drámatanár, nem tudtam minden helyzetet úgy kezelni, mint ők”. Mindenesetre így is elkészült egy előadás, a polgármester szövegkönyvéből, az ütős című Elcseszettek, ami a Káva projektjére, az **Elveszettek**re rímel, és arról szólt, a pozitív jövőkép hogy mehet át teljesen elcseszett helyzetekbe, ha nemcsak az ember, de a körülmények is befolyásolják, mi valósul meg és mi nem.

Erzsike

Fotó: Karip Timi

Mert a körülmények nagyon is befolyásolnak, ezért is hangzik el a mostani előadásban minden vágyálom metszően hideg és lelombozó antitézise is. „Volt, aki talált volna munkahelyet Pécsen, csak hát hogy lett volna a bejárás, a hazajövetel? A pécsi busz oda-vissza napi 1300 forint, azt kellett volna még kivenni abból a kicsi pénzből, amit adtak volna, de este azzal se tudott volna hazajönni, mert az utolsó busz, ami bejön a faluba, elindul fél hatkor, hétre ér ide, falujáró. *(Pécs 27 kilométerre van Siklósbodonytól – K. B.)* A lányom is csak úgy tudta estin letenni az érettségit, hogy a párom kiment elé a vaskapui elágazáshoz kocsival, mert onnan gyalog még egy óra, este, sötétben, hidegben, meg aztán van két tanya is az úton, ahonnan vagy kijönnek a kutyák, vagy nem. Nehéz, ha a család nem tud úgy az ember mellett állni” – sorolja a problémákat Erzsike, az előadásban részt vevő két fiatal, a tizenöt éves Máté és a huszonhat éves Anita édesanyja.

„Én mindig azt hittem magamról, olyan ember vagyok, aki bárhol tudna élni, ha azt csinálhatja, amit szeret. De amikor idejöttünk erre a településre, ahol nincs bolt, nincs kocsmá, nincs iskola, rájöttem, hogy ez nem ilyen egyszerű: ha nem tudsz mozdulni, ha folyamatosan akadályokba ütközöl, ez extrém módon nehezzé tesz mindent. Lehetnek álmaim, hogy itt meg ott akarok tanulni, ilyen meg olyan szakkörre akarok járni, ha ilyen alapvető akadályok állnak előlem, mint hogy utána haza se tudok jutni” – ezt már Milák Melinda, a Káva színész-drámatanára mondja, az előadás egyik rendezője. Kollégája, Sereglei András hozzáteszi: „Nagyon meghatározó, hogy hova születik az ember, mert ettől

függ, milyen lehetőségeket kap. Korábban még elképzelhető volt, hogy generációról generációra javult a helyzet egy családon belül: a nagymama még csak a nevét tudta leírni, az anyám már négy elemet végzett, én meg már itt beszélgetek az újságírókkal.

” De ma az állam egyre kevesebbet tesz a társadalmi mobilitásért, pedig ez a kötelessége lenne.

Ha egy picit tudunk ezért tenni, már megérte.”

Milák Melinda és Sereglei András

Fotó: Karip Timi

A Káva tehát az Elcseszettek után csatlakozott a programhoz, hogy együtt elkészítsék a 7305 nappal később című előadást arról, hogyan képzelik a 12 és 26 éves kor közötti bodonyiak magukat húsz év múlva. Az első feladat az volt, hogy rajzoljanak maguknak egy címet, amelynek jobb oldalán a jelenlegi életük van, bal oldalán meg a vágyott jövő. „Már ebben nagyon nagy különbségek voltak: volt, aki öt perc alatt végzett egy olyan vággal, ami inkább valami olyan általánosság volt, mint egy Ferrari, de volt, aki akár három órát is elpepecselt volna vele, mert egészen pontosan kidolgozott elképzelései voltak” – emlékszik vissza Milák Melinda.

Ők mindenesetre nem szóltak bele, nem akarták megmondani, hogy az rossz volna, ha valaki luxusautót képzel a feneke alá, az meg jó, ha jövedelmező baromfitelepet pontos tervrajzzal együtt. „A pályaválasztási tanácsadó az, ami így működik, de ennek így semmi

hatása nem lenne. Aki a korábbi programban is benne volt, és egyszer már pontosan átgondolta a jövőképét, az most is több energiát fektetett bele. És számít az is, hogy mindezt elő is adták: ha valaki felvázolt egy tervet egy évvel ezelőtt, és tudja, hogy van, akit ez érdekel, akivel majd újra találkozni fog, és akivel újra beszélhet erről, akkor addig is érnek benne a gondolatok – véli Oblath Márton. – Akkor az ember elhiszi, hogy a saját jövője egy tervezhető dolog. Ez hosszú távú folyamat.”

Afrodíté története

„Tavaly óta elballagtam, és felvettek abba a suliba, amelyikbe járni szerettem volna, az egészségügyi szakközépbe, Pécsre. És most voltam egy castingon is, főszereplőként keresnek egy filmbe. Már egész kiskorom óta ezt szerettem volna: mindig orvososát játszottunk a tesómmal. Ezenkívül művészeti suliba is szerettem volna jelentkezni, de oda nyolc vers és négy próza kellett volna, nekem meg volt rá egy hetem, arról lecsúsztam. Négy év múlva megkapom az alap ápolói szakmát meg az érettségit. De utána is szeretnék maradni még egy évet vagy kettőt, és letenni még valamilyen szakmát.

Afrodíté

Fotó: Karip Timi

Az a nagy álmom, hogy egy orvosi diploma legyen a kezemben az orvosi egyetemről. Ha összejön az élet, talán sikerül. Én már rég elterveztem magamban, hogy mit akarok. Tanultam a testvéreim hibáiból, nekik nagyon korán lett gyerekük. Én nem

ezt az életet szeretném magamnak, nekem vannak terveim. Én szeretnék kitörni otthonról.”

Azért tenni is kell

Somogyi Gina úgy gondolja, alapvetően nincs gond azzal sem, ha az ember nagyot álmodik Ferraritól hawaii nyaralóig. „A kisfiamnak is azt szoktam mondani: persze, lehet belőled Ronaldo, csak akkor úgy is kell hozzáállnod a focihoz, ahogyan ő állt hozzá, olyan komolyan kell venni, ahogyan ő is vette. Focizgatni lehet, de ha meg is akarsz gazdagodni belőle, azért tenni is kell.” Oblath ehhez hozzáteszi, már az is fontos, hogy egyáltalán legyenek vágyai a gyerekeknek, akiket egy olyan iskolarendszer vesz körül, „ahol azt nyomják beléjük, ne akarj te gimnáziumba menni, mert fel kell tölteni a szakiskolákat is, és egyébként úgys csak kihullanál. Amíg nem tudják kimondani, hogy én valami teljesen mást akarok, mint ami körülvesz, addig arról is nehéz gondolkodni, mi a célok eléréséhez a jó eszköz, vagy egyáltalán mi lehet reális cél.”

Ebben a polgármester is egyetért: „Amióta megy a program, nagyobb lett a világuk, jobban tudják, mit akarnak, jobban tudnak pályát választani. Nem biztos, hogy érzik, ez a színházazás miatt van, pedig annak is része van benne.” A pestiek a tapasztalataik alapján ugyanakkor azt is megemlítik: ehhez azért az is kell, hogy Barta Róbert mindenkinek próbálja megmutatni, mivel lehet, mivel nem lehet pénzt keresni, hogy például a méhészetben lehet pénz, a zöldségtermesztés viszont nem biztos, hogy jól jövedelmez. Vagy hogy nem csak lepakoltatja a közmunkásokkal a halloween-tököket a platós autóról, amiket majd a falusi gyerekek faragnak ki, hanem el is beszélget velük a termesztéséről.

Galéria: 7305 nappal később

Fotó: Karip Timi / Index

Na meg az is a célok között szerepel, hogy a közösség helyzete is javuljon, vagy ahogy Oblath fogalmaz, hogy ha beindul mondjuk a méhészvállalkozás a faluban, akkor pár év múlva a földbirtokos és a vállalkozó ne ugorjon egymás torkának. „Elég szétzilált közösségben éltek a felnőttek sok éve, hiába ilyen kicsi a falu, nem is találkoztak egymással. De ha mindenkinek közös célja, hogy a gyerekek előadása sikeres legyen, ha mindenki eljön, és ugyanúgy tapsol a másik gyerekének, mint a sajátjának, az máris egy eredmény. És talán a most együtt dolgozó gyerekek, az új generáció majd meghozza a változást” – mondja Somogyi Gina.

És az előadás próbál hatni a többi falura is: a dolog nemcsak a gyerekek vágyképeiből áll, de egy fiktív keretből is, amely a szomszéd falvak iskoláiból jött nézőket is próbálja gondolkodásra bírni arról, mi is kell ahhoz, hogy elérjék, amit el akarnak. Illetve hogy egyáltalán el akarjanak érni bármit. Ahogy az anyuka, Erzsike fogalmaz: „Az az igazság, hogy egy nagyvárosi gyereknek több lehetősége van. Akik itt vannak, azok nagyon meg vannak szokva ehhez a lelassult élethez. Én is városból jöttem, jó, hát most itt leragadtam. De a fiataloknak az kell, hogy nyitottabbak legyenek, hogy másfelé is nézelődjenek.

” | *Hogy lássák, mást is lehet. Hogy nem csak ez az élet.*”

*A 7305 nappal később, és a tavalyi közös munkával készített dokumentumfilm, a **Remake_Bodony november 12-én este 7 órától látható** a MU Színházban, Budapesten.*

*A tavalyi **cikkünk a témáról itt olvasható:***

KAPCSOLÓDÓ

Itt korábban tömegverekedés lett minden buli vége

Egy apró és lecsúszott faluban lakodalom készül, de semmi nem az, aminek látszik. Jött pár furcsa művész, és azóta már a gyerekek se járkálnak holdkórosként fel-alá a falu egyetlen utcáján, mint eddig.

*Írtunk a SajátSzínház másik, a siklósbodonyival párhuzamosan futó projektjéről is, amelyben **szomolyai cigány asszonyok beszéltek a saját tapasztalataikról az egészségügyben:***

KAPCSOLÓDÓ

Cigány asszonyoktól ugrik össze a gyomrunk